

Dr. H. TUMA: IMENOSLOVJE (NOMENKLATURA) JULIJSKIH ALP

(Dalje.)

IV. SKUPINA

Višnja Gora 2666 m

Škrbina Prednje Špranje 2122 m, Bärenlahnscharte, Forcella dell'Orso.¹

Koštrunove Špice (tri, najvišja srednja 2495 m), Kastreinspitzen, Vetta dei Caproni; po južnem pobočju Bockleiten (Kozje Police), pod njimi Melstelle, iz slov. V Meléh, pod njimi Dólenja Krnica.

Škrbina Zadnje Špranje 2271 m, Mosesscharte² Forcella del Mosé

Višnja Gora ali Viš, 2666 m, Wischberg, Jof Fuart (košata gora); greben na zahod do 2363 m: Turn nad Zadnjo Špranjo, Cima de lis Codis, po dr. Kugyju Špranjeturm, pod njim na sever Čelo 1724 m. Na sever: Škrbina Vel. Nabojsa 1962 m; Veliki Nabojs (Nabojec) 2307 m, Mali Nabojs 1694 m. Zahodno pobočje pod obema: V Rušju.

Gamsova Mati 2516 m (Hohe Gamsmutter, Madre del Camoscio).

Turn 2508 m, Gamsmutterturm.

Mala Špica 2561 m, Mosesspitz.

Divja Kozá 2503 m (Wilde Gamsmutter, Camozza di Rio Freddo); pod 2666 m do 2503 m na sever: Žabniška Krnica; greben na sever: Lástovice — Schwalbenspitzen³ — Cima delle Rondini. Zadnje Lastovice 2022 m. Žabniška Škrbina 1757 m (Krnizasattel, Sella del Cadin). Za Látami Špica 1951 m. Prednje Lastovice 1908 m, 1906 m do 1846 m. Za Prahámi Sedlo 1486 m (Prašnikersattel, Passo di Brasnig).

Na zahod dól Za Prahámi:

Trbiška Škrbinica 2245 m (Kaltwasserscharte, Forcella Acqua fredda); na jug: Górenja Krnica; pod njo prej Findeneggova kočá 1854 m, sedaj Ricovero Corsi; pod njo Viška planina 1491 m (Fischbachalm, Malga Grand Agár).⁴

¹ Forcella dell'Orso, prevod iz nemškega Bärenlahnscharte, to ime pa umetno od Findenegga po hudourniku na jug Bärenlahn, tako da je edino pristno ime slovensko: Škrbina Prednje Špranje.

² Mosesspitze je docela samovoljno turistiško ime; prav slovenski Mala Špica. (Moses po obliki gorske glave: kakor bradati Moses. Od tod so zanesli ime še na Škrbino Zadnje Špranje: Mosesscharte.)

³ Nemški prevod je brezsmiseln. Lástovice niso ime od ptice, ampak od laste — Felsplatten, torej Felsplattenberge.

⁴ Nemška imena so le prevodi prvotnih slovenskih, laška pa prevodi iz nemškega: Fisch, spačeno iz Viš, furlanski pa samovoljno Agár iz acqua. Žabničanje so po starem pasli do Pramperkov (Montaž), Ložanje pa na desnem bregu do Rabeljskega jezera. Nemška imena so nastopala šele z nemško kolonizacijo v Rablju od XVI. stoletja naprej.

Trbiška Krniška Špica 2335 m (Karspitz, Picco del Cadin); greben na jug: Krniška Škrbinica, Korscharte; Rabeljska Krniška Špica 2239 m: Mala Bela Špica 2142 m (kleine Weissennachspitze); Cime Bianche, Visoka Bela Špica 2255 m (Hohe Weissenbacherspitze); pod njo izgora na jugovzhod: Viška Glavica 1347 m (Fischköpfl, Cima Pesce).

Leitersberg 2242 m ali Gattersberk (lovsko ime).

Lepa Glava 2047 m, Schönkopf, Cima bella.

Visoka ali Huda Polica 2002 m (Hochstelle, Montalto); greben na jug: Hochstellenscharte 1820 m; die Weberln 1901—1797 m; pod njimi Rauhe Köpfe (Aspre Vette).

Aiblkopf 1761 m (Jof del Lago); na zahod Mala Krnica, Unterloch.

Gorenja, Dolenja Luknja v slemenu 1577 m.

Rabeljska Škrbina 1333 m, Raiblerscharte, Sella delle Cave.

Kleiner Königsberg 1529 m; Königsberg 1912 m, Monte Re. slov. prevod Kraljévska Špica (izgovor Krajévska): nemška spačénka iz starega Kontni vrh (Köntenberg). Pod vrhom skalnata Lämmerwand.

Dolina Mrzle Vode — Kaltwassertal.

V. SKUPINA

Višarske Glave

Za Prahami Sedlo 1486 m (Prašnikersattel, Passo di Brasnig). — V Glavah. Glavni vrh 1932 m; Beráchnik 2037 m; ronek na zahod: Krbúlnikov Rob do 1223 m. Greben za severozahod: Škrilni Vrh, Škrilje do 1788 m; od tod ronek na zahod do 1151 m: Kozji Hrbet (Gaisrücken); na severozahod: Pleče do 1552 m (Placcia); pod njim V Polomu.

Prašnikova Škrbina; Prašnikov Vrh; Kameni Lovec, bolvan v Škrbini; Prašnikova Glava; pod njo na sever: Gorenja in Dolenja Krnica.

Pergamiten 2071 m;¹ strme police na jug od Beračnika do Pergamiten: Prašnik, Dolenji in Gorenji.

Zapraška Škrbina; Zapražke Veže Glava 2065 m.

Višarske Veže Glava 2036 m; lepa krnica na sever: V Klobuku (Im Hut); južne police: Gorenja in Dolenja Zapraška in Višarska; pod njimi Visoki Prodi (Lange Lahn).

Za Klobukom Glava 2015 m; vzhodne police pod njo: Za Vrabcí; pod njimi: Velike Riže (Breite Lahn).

Za Vrabcí Špica 1491 m; krnica na sever: Višarska planina 1576 m; na severovzhod: Škrbinica za Železom; pod njo Mirnik,² ronek na severovzhod do Florjanka 1646 m, in Prisojnik (Prisank) 1289 m nad Trbižem.

Beraški Križ 1891 m; Kižnarjev Vrh; Črna Peč; Škrbinica v Črni Peči 1709 m; Beračni Kugel 1778 m; Medvedov Dom 1739 m.

Sv. Višarje 1789 m. Ronek na zahod od 1761 m do 1534 m: Grmov Hrbet; vzporedni ronek na zahod od 1621—1409 m: Límovica ali Limerica Planina. — Na sever: Črnéi Plaz (Rote Lahn).

¹ Spačénka iz: »Pri Piramidi«; nemško ime »Steinerner Jäger« za vrh napačno preneseno od bolvana v škrbini, vzhodno od Prašnikovega Vrh.

² Mirnik, Mirnjak, Mirje, Mirišče, Merišče i. dr., iz debla mir, t. j. suho, razmetano kamenje. Primorci ločijo mir in zid; prvo je brez vezi zloženo, zid pa z malto. (Prim. latinski murus, iz tega je nemški Mauer; severni slovanski jeziki imajo besedo mur).

VI. SKUPINA

Zrd¹ 2324 m

Gran Peit 574 m (iz slov.: velika peč) tudi M. Chichi. — Stávlice 821 m (meja slov. rezijanskega narečja).

Rušče 697 m, Ruschis, iz slovenskega. Na jug kapelica »Tam za Lipico« 348 m, in Gospodinjica 356 m; na sever Česen Potok.

Obláz 857 m. — Biski (Belski) vrh 798 m, tudi Prski vrh, Pischuarch. — Planja 925—927 m; na jug Šije 848 m. Požar 940. — Peračiči 845 m:² na sever Zágata 815 m.

Lípica 985 m; na sever potok Močila. Gosló 925 m; na jug: Rávenca, Prato di Rezia 492 m. Tu v Vrh 1074 m. Jama; na sever Brusni Potok. Ukove. Tolsti Vrh 1180 m. Tam na Kope 1227 m. Kurnik 1338 m; na jug Málični Potok, predgora Vranji Kolk 1027 m.

Vrh Pustega Gozda 1337 m; na jug: Mokra Peč, Sódovci (sodolci) — Costa Stretta; pod njimi staja V Lome 1186 m.

Kosmata Gora 1584 m (Monte Peloso, prevod iz slov.).

Tam v Hlabúje ali Buja (sedlo) 1683 m; nad njim Rícovero Margherita; južno staje Lomič 1260 m, pod njim Vrh 877 m, vas Stolnica 572 m.

Tam na Kóiku 1782 m, Pic di Mezzodi.³ —

Ždrínica 1980 m, sleme (Cresta Indrinizza), južno pod njo dolina Laški Potok; staje Laški Kolk, Na Ravne 1096 m.

Žrd 2324 m, 2308 m in 2319 m (Monte Sarto alto), greben na sever: Rob 1977 m, Punta Rop, Riu plazich (Plazič); južno pobočje: Planja. Vas Korita 641 m.

Senožeče ali Rdeča Peč 2235 m (Monte Sarto basso).

Škrbina v Senožečah 2131 m (Forchia di Terra rossa). Vrh Grubje (groblja) 2250 m.

Péravo (vrata) 2041 m (Sella Grubia); na jug: planina Grubje 1464 m, pod njo grapa Ronck (Rio Ronc); predgorje na sever: Foran del Mus (Oslova jama); Col (collis) Slav 2156 m; na zahod Ciuc (pač čuklja) del Corvat ali Ciuc di Plasich (slov. plazič 1971 m); pod njim na sever Baba 1704 m; na vzhod Il Picút 1853 m, pod njim planina Gorinda di sopra 1407 m; pod njim planina Gorinda di sotto 1107 m (iz slov. Ograda?).

VII. SKUPINA

Rezijanski Skutnik 1711 m

Vas Njiva 465 m. Golec 718 m. Stožje 942—965 m. Brjékava 1153 m.

Kóčace 1430 m; na sever staje Travno Brdo 832 m, vas Osejak 497 m; na jug prevoje Krnica 1101 m (Sella Carnizza) in staje Njivica 1094 m.

Strop 1416 m; na sever Próvala 995 m, selo Kališče 520 m, dolina Berični Potok.

Na Nizkem 1454 m, na sever Mali Vrh 1140 m.

Stregunov Kolk 1470 m (iz laškega stregone — coprnik); na sever dolina Mlinčni Potok, severno pod njim Tam po brdu 730 m, pod njim Črna Peč 660 m.

Biska (Belska) Kila. —

Kila 1421 m; na sever staje Hlivac 999—922 m, na jug staje Tam nad Zormí 996 m, Tam pod Zormí 909 m, nad Učejo.

¹ Žrd, (ime ohranjeno le še med Bovškimi pastirji), greben od 2250 m pa do 1782 m, po obliki prava žrd. Brezsmiselno je ime Sarto = krojač, stara laška spačenka.

² Peračiči so mi Rezijani razlagali kot vratca, kakor Péravo kot vrata.

³ Pic di Mezzodi je edino pristno laško ime nad Rezijo, in to od strani Raccolane; vse drugo so prevodi iz slovenskega. Nomenklatura Rezijanov je sploh pristna in bogata.

Prédolina (sedlo) 1351 m; na sever staje Slátina.

Vratca 1514 m; na sever staje Tam na Kolce 815 m, na jug staje Mali Kolk.

Sjenovik 1602 m; na sever staje Jama 855 m, na jug Kal 1295 m (Monte Kal), pod njim staje Tam v Poloze 905 m in Tu v Poloze 664 m. Rázsoha 1564 m.

Na Banéri 1612 m (iz laškega bandiera); Tam na Položici 1563 m.

Vrh Planje 1667 m; na sever planina Kot 1199 m, na jug planina V Globokem; ronek Kozje Brdo.

Skutnik 1721 m; ronek na jugovzh. Osredek 1405 m; Oslovo Brdo 1113 m.

Ojstrk 1762 m (Monte Guarda). — Prédolina, prehod iz Reziže na Žago čez Žlebišče nad Učejo.

VIII. SKUPINA

Kanin, 2585 m¹

Prédolina. Mala Baba² 1978 m.

Med Babo (škrbina) 1874 m (Infrababba piccola); greben na jugovzhod Gradíc, Vélíka Kuhinja 1885 m, Mostiči, Planina Babán 1395 m, pod njo na jugovzhod Debeli Rob 1121 m, na vzhod Boka 731 m, vodopad in potok v Sočo. —

Vélíka Baba 2148 m, v podnožju na zahod čuklja Mulec; na jugovzhod dóli: Rupe, Dolič, Planja, Dolina.

Med Babán (škrbina) 2004 m (Infrababba grande); grapa zahodno pod njo: Za Vodo; Žlebec.

Vrh Žlebi ali Žbrančev Rob (brez kote); vzhodno pod njim Górenja Konta, zahodno vrh Kópica 1981 m. — Zahodno pod njo: staje Gor. Brda 1280 m, greben jugovzhodno: Zelene Čuklje, Veliki Babánjski Škedenj 2117 m, Požgana Čuklja (škrbina); dol na sever: Jezerca, Široki Dol, tri glave; zahodno nad njim: Glave nad Jezercem. Mali Babánjski Škedenj 1958 m, južno pod njim Oslova Glava, severno pod njim Belo Čelo 1954 m, na vzhod Ruše, Kopa 1439 m, Poljánica 646 m.

Kamen 2347 m; na obeh straneh škrbinica Čez Kamen; grapa pod njim zahodno Žlebi, vzhodno Prodi. (Gl. óp. ¹.)

Vrh Laške Planje 2411 m; južnozahodno velika polica Laška Planja, greben na vzhod: Turn pod Laško Planjo 2187 m, Kráj Kont; pod njimi Dólenje Konte; vzhodno nad njimi: Kačarjeva Glava 2030 m, na vzhod Glava nad Kraljiščem, Kraljišče s Kaninsko kočó 1811 m (Ricozero Timeus); pod njim planina Gozdec 1303 m, na vzhod: vodopad Virje — potok Glijun v Sočo; na vzhod nad njim: Na Radeljc 499 m.

Čez Mali Dol 2398 m, škrbina med Laško Planjo in Črnim Voglom.

Črni Vogel 2390 m (po rezijanski Ukrónjena — t. j. Ukrnjena Gora); greben na vzhod: Turn pod Črnim Voglom 2075 m.

¹ Ime Kanin smatram za spačenko od slovenskega imena Kamen. »Čez Kamen« je star prehod iz Bovca v Rezižo. Od tu do Srednjega Vršiča 2542 m je bila stara planinska meja med posestvom Mužkih grofov (Moggio) in Bovškim posestvom samostana Rosazzo. Z oporoko je zadnji Mužki gospod Kócelj volil planino »ad Ursinum« (Vršič, in ne Mužec, kakor trdi prof. Rutar) »et Caninum qui terminant versus Pletium« samostanu v Mužcu. Po ustnem sporočilu bovških pastirjev so bili Kaninski Podi bogata zelena planina, katero so opustošili silni viharji in nalivi okoli konca XVIII. stoletja. Črta od Srednjega Vršiča do Kanina je mejila Mužko gosposko od Bovške.

² Baba pravilno razlaga Marinelli kot »gran monte«; dejanski pomeni kešato goro. Mala in Vélíka Baba je pravilno imenovanje Rezijanov in slovenskih pastirjev iz Žage, dočim je ime Vélíka Baba za 2411 m, t. j. Vrh Laške Planje, izgrešeno. Rabijo ga Bovčanje, ki prave Vélíke Babe niti ne vidijo iz doline.

Čez Dol 2302 m, škrbina med Črnim Voglom in Malim Kaninom.
Pod Kaninom 2377 m; ronek na jugozahod: Na Pékale 1947 m; pod njo planina Kanin 1443 m; na vzhod Prodi.

Mali Kanin 2575 m, vzhodno pobočje Mehé, pod njima Zadnji Dol.

Visoki Kanin 2585 m; na zahod Krnica; pod njo na jug: Tu v teh Kukih, na sever Kaninski ledenik; greben na severozahod: Vrh Krnice 2443 m, pod njim na zahod prelaz Grubje 2041 m. Laštasti greben na jugozahodu: Visoka Glava 2312 m, tri Glave v Laštah 2075 m, Nad Skalo, Veliki Dol 1905 m.

Kaninska Škrbina (Welsche Scharte, turistiško ime) 2490 m.

Kaninski Vršič 2467 m, Srednji Vršič 2452 m. Greben na sever: čez 2336 m do Bela Peit (peč) 2149 m, pod njo na sever Ricovero del Canin 2008 m, pod njo na vzhod Male Police; pod njimi na vzhod studenec Bareč 1546 m (Fontana Bareit); vzporedno na zahod: Col delle Erbe 1989 m, na sever Col di Spric 1852 m, Pic Ladrin 1776 m, pod njim Baita Naulepolizze 1054 m, pod njo nad izvrom Raccolane: Mostiči 819 m; lašta na jugovzhod: Za Mostom, Most, Vélíki Talír 2215 m, Mali Talír 2170 m, pod njim Spodnja Osojnica.

Škrbina v Pečéh 2407 m (Deutsche Scharte, turistiško ime).

Pečí, greben od 2472 m do 2487 m, severno pod 2472 m, Kuntar³ 2244 m; pod Pečmi na sever: Prestreljeniški ledenik, pod njimi južno: Dolgi Prodi.

Hudí Vršič 2478 m; greben na jug: Vrh Osojnic 2400 m, zahodno pod njim: Górenja Osojnica. Konje 2287 m do 2202 m; zahodno pod njim: Spodnja Osojnica; na jug pod njo: Mali Dol; glava nad Planjo 2045—1988 m, v gačah pod njo Prodi, prédgora Gnila Glava 2102 m (Velika in Mala), pod njo Králjišče s Kaninsko kočó 1811 m. Vélíki Škedenj 1780—1645 m ali V Turnih 1780 m; Turen v Škedenju.

Prestréljeník 2499 m; na jug Vélíki in Mali Graben; vzporedno Glave nad Grabnom 2262—2076 m in greben Mali Škedenj 2023 m; na vzhod: Škrbina pod Prestreljenikom 2282 m (Sella del Forato). — Predgorje: Ovčji Vršiči (dva), prvi: Grdi Vršič 2339 m; na jugovzhod: Vrh Škrbinice 2145 m, pod njim na vzhod: police Púkelče. Vrh Jérebčeve Police 2159 m, Stadró 2135 m, pod njim Sklep; ronek na jug: Sleme, Préhodi; pod njimi staje Na Pečéh 884 m, na vzhod Čelo, rogovila na vzhod: Mali Stador, pod njim planina Krnica 1240 m. — Med Malim Škedenjem, Vršiči in Stadorjem je Gorenja in Dolenja Škripa.⁴

Prestreljeniški Vršič 2231 m (Cime Pecorelle, pač napačno prenešeno za Ovčje Vršiče).

Prévala 2063 m (prehod iz Bovca, čez Ušje, Goščo, Krnico, Pukalče na Nevejo).

IX. SKUPINA

Lopa 2406 m¹ (Kaninska)

Prévala² 2063 m. — Vršiči pod Lopo 2192 m, 2154 m, 2263 m, tudi Gólovci; M. Leupa je očitno napačno. Na zahod izgora: Pic Majót 1821 m, pod njim na zahod: studenec Bareč 1545 m (Fontana Bareit); pod Vršiči na sever: (Prevalski) Kuntar 2124 m (Punta Medón).

³ Kuntar je ime za vrhove nad kontami (konta, Felswinkel).

⁴ Škripa, Karrenfeld, Trümmerfeld; Kaninska Škripa je ena najbolj divje razritih krnic, posuta z rovmi (abgestürzter Fels) in krušjem (Trümmergestein).

¹ Lopa, vstromljena gora — navadno temne barve pečine — ki spominja na orjaško stavbo. Posebno karakteristične Plazke in Trbiške Lope ob severnem robu Komne. Nemški in laški kartografi so iz tega imena naredili Leupa, Lobia, Lepa, Lîpa.

² Kaninska Prévala je ena najizrazitejših preval: Joch.

Lopa 2406 m (M. Prevala, očitno napačno); na sever strme police po-bočja Mehe, na jug drniči³; Jezički 2015 m.

Hudi Vršič 2344 m (ital. Jovet, t. j. vršič, napačno M. Cergnala)⁴; panoga na sever: Kuntar 2036 m; na severozahod: Lópič 1885 m, Col Lopiz in Pobič (Poviz) 1978 m, nad Nevejsko prevalo 1198 m, na sever: pod Lopo in Vršiči širno škrápljišče (Karen), sredi njega Kotel. —

Konjska Polica 2282 m; na jug predgorje v grebenu Pri Banderi 2038 m, Jelénk 2038 m; Vratni Vrh 1938 m, do 1432 m nad planino Krnica; raz-scha na jugovzhod: Plešivec od 1856—1696 m, pod njim na jug: gozd Gošča, Na Vrzeli.

Vrh Ribežnov 2019 m, severne skalnate police Mali in Veliki Ri-bežni; južno Goriški Ribežni.⁵

Ovčji Vršiči 2298 m; pod njimi na jugovzhod: V Laštah, V Kotlu 1881 m, Dol, Jama, Vrh Lašt 1835 m, Rupa, Stari Utór⁶, pod njim planina Gori-čica 1333 m. Krniški Ribežni med Kotlom in Jelenkom.

Črnelski Vršiči 2332 m (Cima Confine, Confinspitzen); na jug: Lánževica 2122 m, na sever: Vrh Črnele pod 1981 m, Vrh Laških Brežičev 1881 m; Sella Robon; Velika Bavha 1982 m (Robon alto)⁷, Mala Bavha 1865 m (Robon basso); pod njo nad Jezersko dolino Šimnova Glava (Italienische Kanzel, karto-grafično ime); na severozahod pod 2332 m: polica Črnela, pod njo sedlo Čez Brežič 1699 m (Sella Mógenza), na severozahod pod sedlom Nemški Brežič, na jugovzhod Slovenski Brežič.

Špiček 2266 m (Črnelski; severno pod njim grapa Klinkonov Žleb, Vrh Klinkonovega Žleba 1972 m, pod njim Korita 1508 m, na vzhod Čez Meli 1108 m v planino Móžnica 877 m.

Prišna Glava 1946 m (Monte Soreli⁸), severne police: Mala in Velika Prišna Gora, južno V Bregu.

Turn nad Ušjem 2038 m; severne police Malo in Vel. Ušje. Vrh Police 2105 m, severno Polica. —

Veliki Vrh 2208 m (Rombon)⁷ južno pod vrhom Musič, pod njim Vršiči 1992 m, police na jug: Králišče 1992 m, Čuklja 1766 m; zahodno pod njo: V Glavah; zapadni kot pod Velikim Vrhom: Ruda, na sever Prodič³, pod njimi okno Prebita Jama, pod njo planina Móžnica 877 m; na vzhod: V Zaslápéh, vzpo-redno Brda, pod njimi Konj 1340 m; na vzhod: Rob 1966 m do 1638 m, pod njim planina Za Robom 1313 m; na sever Kánja 1495 m; med njo in Konjem Zeleni Žleb in Jama pod Robom, Kluže nad sopotom⁹ Koritnice.

³ Prodiči, Brežiči, Drniči so imena za karakteristične morfo-logične pojave: strmi, mali, pretrgani prodi, bregi in drni. Poleg tega je Brežič, navadno plur., ime za strme travnate prehode. Drniči kažejo povsod, kako se na višjih peščenih ali ilnatih gorah trga drn ter razgali teme.

⁴ Cergnala po polici Črnela na jugovzhod, Mogenze po planini Móžnica 877 m; Confinspitzen, le kartografično, od nekdanje trojne meje italijanske, goriške, koroške.

⁵ Ribežni, pogostoma ime, očitno nemško Reibeisen, za ostro škrap-ljasto (karsig) pečevje z vrstnimi skladi, ki so podobni strgalu.

⁶ Utór, utrti prostor, kjer živina stoji čez noč ali za vročine v senci; iz tega furlanski troi, bavarski Treien, Kuhlreien. Razlaga iz latinskega trivía je nesmiselna.

⁷ Bavha (iz Balha), po travi v poznem poletju svetlo-rjave barve; dimin. Bavšica, Bávhiniaca. Balha hellbraune Kuh; baloh, balog hellbrauner Ochs. V bavarsčini Walchen, beseda je ohranjena tudi še v piemonteščini bavcia, bavcho, posebna vrsta trave.

Robón, Rubon, ali z nosnikom Rombon, izvajam iz slov. rob.

⁸ Soreli, furlanski za sole — solnce, torej Monte Soreli — Prisojnik.

⁹ Sópót, sopt, Klamn, med pečmi stisnjena struga.

X. SKUPINA

Jérebica 2122 m

Sedlo Čez Brežice 1699 m (Sella Mogenza); sleme v Škrapljah; klin na severozahod: 1988 m Bóhina (Cima Mogenza, piccola, kleine Schlichtl)¹; 1642 m Deutsche Kanzel (turistsko ime), ital. Cicilian ali Col Galizian, prim. In Alto XVII/45 (slov. Srénjska Glava).

Škrbina pod Škrápljo 1794 m; na jug polica Lipnica, na jugovzhod Mali Rukavec 1728 m, pod njo Korita 1508 m.

Ledena Jama 1770 m (škrbina; ob njej jama, odtod nemško ime Schlüchtl); polica na jug Lanževica in Vovna (Volovna) Polica, med njima grapa Vélíki Rukavec nad Koríti.

Vélíki Snežni Vrh 1958 m (Cima Mogenza Grande, Grosse Schlüchtl); ronek na jug: Strma Smreka; Mésnovka 1841 m, pod njo Vovnik, pod njim Préhodi, pod njimi planina Možniac 877 m.

Mali Snežni Vrh, brez kote; 1724 m škrbina na sever v Mírník; na jugu Planja.

Górenji Vogel 1847 m (Cima Inese; spačenka in napačno prenesena iz Snežni Vrh); ronek na jug: Kobilni Nos, Kraj Riž; zahodno pod njim: Staro Utro 1399 m, gozd Luža in grapa Votli Plaz.

Solnčna Polica 1925 m; greben na jug: Dólenji Krívi Rob 1538 m; pod njim Gábrje; polica na sever: Za Planjo. —

Górenji Krívi Rob 2005 m; greben na jug: Strop; pod njim Sojni Krívi Rob in Mali Krívi Rob, pod njim Žleb. Na zahod: Fonova Skala 1805 m; pod njo Pavletov Plaz, iz tega ital. spačenka Paulisbas.

Sóvnica³ 2065 m, Lašte (sleme).

Jérebica 2122 m (Seekopf⁴ Carbonaria); na sever strma polica Hochriegel; južni ronek: Vrh nad Hovznerico 1952 m; južnovzhodni greben Kúcerji, Mala Jérebica 1786 m, Na Kolenu 1249 m, pod njim Mele.⁵

Planja 1694 m; na zahod strma polica Na Utrganem; na vzhod grapa v Globokem, v dolnjem delu gozd Gorenji in Spodnji List.

V Podné 1456 m (Col dí Mezzo); Nemške Glave 1596 m do 1561 m (Zottenkopf, Cima dei Mughì, prevod iz slov. in napačno preneseno za vrh 1512 m).

V Kotéh 1561 m; na vzhod pod njim: Prédolina 1364 m.⁶

Ruševa Glava 1512 m (pravi Zottenkopf); na vzhod Kamen, strma vzhodna plat: Vúčeva (Lučeva) Glava nad Logom.

Predél 1156 m.

(Dalje prih.)

¹ V Škrapljah, karakterističen geološki pojav, najgloblje razorane škraplje v Jul. Alpah, zareze po več metrov globoke (nemški Schratten, Karren); škraplja se rabi torej tudi za generično, terminološko ime: škrapljasta tla.

² Bóhnica, izgovor za Bávhinica, t. j. Mala Bavha. Italijani so prenesli nanjo ime planine vzhodno pod njo, Nemci pa prevod za slovenski Ledena Jama 1170 m, poleg katere vede prelaz iz Možnice v Rabeljsko Jezernico. Iz Schlucht, Schlüchtl je nastalo Schlichtl. Značilen je ta primer, kako se kvarijo in prenašajo slovenska imena.

³ Sóvnica, Sovátna, Slatna, Sóvna Glava: od potresanja soli drobnici.

⁴ Vsa skupina je bila do konec XIX. stoletja v posesti Loških pastirjev; zato so vsa imena pristno slovenska, nemška so spačenke ali slabi prevodi. Prvo pristno nemško ime je Seekopf in Hochriegel. Italijanski divji lovci rabijo za Jérebico ime Carbonaria.

⁵ Melé, Melí, Melina (Rutschstelle), kjer se zemlja meli in podsiplje. V laščini in bavarsčini Mels, Mélina, Mals, Melstelle.

⁶ Prédolina, prédol, prédolje = Quertal.

Dr. Jos. C. Oblak: Od Ivanščice do Boča

(Planinska pot od Zlatarja do Slatine skozi Zagorje.)

(Dalje.)

Krasen je ta gozdni izprehod, kakor da bi hodil po temnih samostanskih hodnikih. Tako senco in tačo »streho« morejo dati le ogromne bukve, kakršnih še nisem videl nikjer. Videl sem drevesa, ki so se mi zdela kakor — gore. Gozdna tihota, ki je menda niti ogljarji in gozdni delavci nečejo motiti, ker se jim zdi presveta.

Pot gre polagoma navzgor, deloma tudi navzdol; široka je in lepa, toda izgubiš vso orientacijo. Tako približno se mi je zgodilo, ko sem hodil prvikrat na naš Krim, kjer pa so pota vsebolj skalovita in grda. Tu pa ni gozdnatih trat, vsaj pot te ne vodi mimo njih — niti frat ali večjih posek nisem videl, sam ljubi gozd, neizčrpen in brezkončen, in ko si na vrhu, ne veš, da si na vrhu, ali se ti vsaj zdi, da je sosedni rob višji, med njimi pa globoka temna useda kakor krater. — Na robu pod najvišjo točko je slučajno na sever nekaj vrzeli med drevjem, da ti vzplava oko v daljo po Dravski dolini in v okolico Varaždina, in tik pod teboj v dolino Bednje, v kateri je znana Lepoglava pod severnim pobočjem Ivanščice. Situacija kriči po razglednem stolpu, ki je neizogibno potreben kakor na Pohorju. Dobro je, da smo bili na Ostreu, sicer ne bi imeli z višine prave predstave niti o Prigorju, niti o Zagorju; kajti južna stran pokrajine ti ostane zakrita po stoletnih bukvah in smrekah.

Ivanščica je pred vsem gozdna partija, ne gorska v našem smislu, ko smo vajeni gorskih potov po gorenjskih planinah s širokim pogledom v svet. Pa, ali ni »gozdna partija« istovetna s »planinsko« — za vsakega pravega prijatelja prirode? Saj razgled ni končno vse. Tu na Ivanščici uživaš gozd v vsej njegovi intimnosti in tajnoskrivnostni lepoti, prisluškujoč globoki pesmi večnega gozda. V naših gozdovih globi vsa moč in vir poezije, pesem, ki jo čuješ tudi v našem Pohorju, ki je tudi pogorje — brez vrhov; vrh mu je ustvarila šele človeška roka z impozantnim stolpom ter ga napravila, rekel bi, za — goro v ožjem pomenu besede. Tudi Ivanščica bo postala »gora«, ko dobi svoj stolp in s tem torišče širjega turističnega sveta. Tako pa bo ostala še dolgo popotni cilj le za izvoljence, ki tudi brez razgleda najdejo na gori ono, kar se ne dá izraziti: to so pravi planinci! Zato bi se tudi na Ivanščici utaboril za dolgo časa — ako ga imaš (časa!) na razpolago. Ako pa imaš svoje dalekosežne načrte — in naš je bil tak — pa se moraš, čeprav s težkim srcem, posloviti od gozdov na Ivanščici. Saj je naša pot bila »inšpekcijska«: pregledati vso fronto od Ivanščice pa gori do Boča!

Bolj »normalno« in skoro po šabloni bi bilo za povprečnega turista, da gre po eni strani gore gor, po drugi dol in potem po pred-

pisih »vodičev« domov s svojo »lepo zaključeno« partijo ... — Onda bi se spustili doli po severni strani v Lepoglavo ali Ivance v isti dolini v selo, po katerem ima gora svoje ime. Pa kakor rečeno: naš načrt je bil drug. Zato smo z vrha krenili v zahodno smer, najprvo po isti poti, toda samo kake pol ure, potem smo zavili na severozahod, dočim smo izvršili »napad« na goro od juga. Ostrce ostane sedaj na levi (južni) strani, dočim je bil na pohodu navzgor na severni. Pot nas zavede za enkrat zopet v grapo, po kateri gredo vode na jug. Ni mi bilo žal. Zopet smo bili pod vršičem, kronanim s še smelejšo razvalino, kakor je ona na Ostrecu, čeprav dosti nižja — za njo pač nismo imeli časa, posebno ko nam je že razgled z Ostrca razkril to stran pokrajine. Stari Labor je samo še zapuščen spomin stare slave v samotni dolini, dočim je doli južno od njega na koncu soteske, stopajoč v odprti svet Zagorski, vstal — Novi Labor, kjer smo pričeli svojo gorsko pot.

Iz doline pod Starim Laborjem, odkoder se ona zavije na jug, krenemo v svoji začetni smeri zopet v breg po prijetni stezi poleg kolovoza, kajti mi nečemo nazaj k izhodišču navzdol po dolini, nego naprej za zahajajočim solncem. Stopamo dalje ves čas vzdolž po raztegnjenih gorskih grebenih Ivanščice. Ivanščica se nam razkrije na potu naenkrat kot v polkrogu stoječa gozdna masa v vsej svoji imponantni razsežnosti in divji lepoti, samotna in mirna, v žarkih že zahajajočega solнца vsa pravljíčna in deviška gorska pokrajina. Gori v lahnem bregu se pojavijo trate z redkimi hišami, pojavi se tudi vinska trta; bolj in bolj me spominja okolica na sorodno ji pokrajino Boča okoli Rogaške Slatine, ki pa je zbog bližnjega zdravilišča veselejša; saj dá človeška roka pokrajini dostikrat čisto drug obraz. Tu pa se ti zdi — konec sveta. In na »koncu sveta« se pričnejo po navadi — premogovniki. Nikjer ni pokrajina, kjer se koplje črni diamant, vesela, vsaj zame ne, pa naj bo to v Zagorju ali v Trbovljah ali pa tukaj v Starem in Novem Golubovcu, ki ležita v razmehroma široki usedi: eden tostran razvodnice med Krapino, pritokom Save, in Bednjo, pritokom Drave, drugi onstran nje, vmes pa komaj dobro opazna široka usedlina; le-to smo vrhutega absolvirali, ogibajoč se doline, po opuščnem tiru rudnika, ki se vije pod rebri Ivanščinih zahodnih odrastkov.

Imponujoča je daljina pota od vrha Ivanščice pa do Golubovca, ko se ozreš nazaj: glavni vrh Ivanščice se je že skoro skríl in potuhnil; le Ostrce sili smelo v ospredje. V Golubovcu smo že v perivoju drugega poveljnika te temne gorske armade, Strahinščice, ki se kaže skoro še bolj »strahotna« kakor Ivanščica. Imponantna je tudi od te strani, čeprav skoro za 200 m nižja od Ivanščice. Veže jo z njenimi odrastki zaseka Golubovška. Zdrzníl sem se pri misli, da bi

jo moral célo prehoditi po grebenu tja do našega prvodnevnega cilja, mesta Krapine; kajti na zahodnem krajnem koncu Strahinščiice leži mesto Krapina, a do tja, mislimo, nas mora še privedi naše planinske poti prvi dan.

(Konec prih.)

Jos. Wester: Po mejnih vrhovih

(Prisojnik — Mojstrovka — Peč — Golica.)

(Dalje.)

Ráteče, dne 27. avgusta.

Prav zadovoljen sem z današnjim dnem: povzpel sem se po novi, včeraj otvorjeni poti na Mojstrovko; prehodil sem Rupe, predrselsko Grlo in prešetal Planico, to menda najdivnejšo našo Alpsko dolino; sedaj pa se hladim in počivam pred velikim vodnjakom sredi Rateč, te čedne planinske vasi, ležeče nad izvirki Save Dolinke. Daleč tam na zapadu tone solnce za Tirolskimi Dolomiti...

Bilo je vedro jutro, ko sva se s tovarišem poslovila od prijazne gazdarice Koče na Gozdu in se šetala po vojni cesti in bližnjicah proti Vršiču. Vsepovsod se kažejo še sledovi nekdanjih vojaških postojank, skladišč in barak, sledovi temeljev teh zgradb; kar je bilo lese-nega, je že vse razpadlo in izginilo. Kot trajen spomin pa je ostala tista v več vijugah izpeljana cesta, ki ima zlasti v srednjem prospektu uprav monumentalno lice. Graditelji so prav to pasažo porabili, da so na njej z velikimi črkami ovekovečili ime vrhovnega svojega poveljnika z daleko vidnim napisom: Erzherzog-Eugen-Strasse. Sedaj ime nima več aktualne cene, temveč le zgodovinsko; zato je prav, da so napis pustili neokrnjen. Potrebno pa je, da bi tudi naša uprava to cesto vzdrževala v dobrem stanju; zakaj kdo ve, ali ne bo kdaj služila v slične namene kakor pred desetletjem! Za turiste pešce res ni potrebna; toda kdor hoče zložno dospeti na Vršič, se lahko pripelje po njej s količkaj močnim avtomobilom prav do Erjavčeve kočice.

Pred zadnjim cestnim ovinkom so me prijetno iznenadili trije mogočni vodnjaki, kakor umotvori zajetne staroegipčanske arhitekture, drug poleg drugega tik ob cesti: jake izvirke so zajeli v skalnata korita in celo sedaj ob suši je v njih vode na pretek — v pravem pomenu besede. Kako dobro de potniku tak jutranji napitek! Čista studenčnica je pač najzdravejša in radi tega najboljša pijača žejnemu in trudnemu: uteši mu žejo, osveži mu kri in moči.

V Erjavčevem domu, tej udobni planinski postojanki blizu italijanske meje, se nisva dolgo mudila; le toliko, da sva popila čaj in odštela svoj planinski »obolos«. Zakaj vrhunski cilj nama je bil danes Mojstrovka, ki sva jo hotela še do poldneva zavzeti — po novi poti. Danes je bilo v koči vse mirno; en gospod in dve dami

Monakovčanki so bili že prej odšli proti vrhu — je povedal oskrbnik. Baterija izpraznjenih steklenic je pričala, da je bilo včeraj in že dan poprej kaj živahno na Vršiču; saj je v knjigo vpisanih nad sto gostov, ki so prišli slaviti planinski praznik v čast Mojstrovki.

Pristop na Mojstrovko po južnem pobočju je povsem zložen in če laški mejaši našim planincem ne bi delali sitnosti, bi ne bilo treba iskati novega dostopa. Morda bodo nettunske konvencije vsaj v tem pogledu kaj odpomogle! Za sedaj pa omogoča edinole nova pot pristop in sestop s te po svojem razgledu sloveče gore.

Na Vratca, sedelce pod Robičjem, sva dospela zložno v 40 minutah. Tu nad Rupami se cepi nova pot na levo, dočim kaže stara markacija na desni proti Mali Pišnici in Planici nizdolu. Tu sva odložila nahrbtnika, ostavil sem cepin, tovariš pa ni hotel odložiti palice, češ, da mu utegne le še rabiti pri vzponu. Pa se je motil.

Četrť ure hoje po grušču in odrušenem skalovju, pa sva že bila pod Mojstrovkino steno. Malce nenavadno občutje te obhaja, ko zreš gor po teh skoraj navpičnih pečinah ter iščeš smeri, koder se boš vzpenjal. Nisem je mogel najti z očmi; tako enoličen je značaj teh strmin. Pričel se je vzpon v skalovje in tako je šlo dalje venomer v višino ob žicah in klinih za poprijem in večkrat tudi za stopaj, vsekrog ob stenah in na stenah, ki se mestoma navpično spuščajo v globino. Kdor ni trden v glavi, kdor je bojazljive narave, kdor je rahlih živcev, naj rajši opusti poskus, priplezati na Mojstrovko po tej plati! S tem nasvetom pa nočem plašiti tistih, ki nimajo omenjenih nedostatkov. Le-ti bodo v tej planinski telovadbi, pri kateri roke niso dosti manj zaposlene ko noge, kjer prihajajo razne skupine mišic, ki običajno počivajo, do naporne delavnosti, našli posebno zadovoljstvo. Vse priznanje tistim, ki so to steno prvi preplezali — to je bil nestor naše alpinistike g. dr. H. Tu., za njim pa naši prominentni plezalci gđč. P. J. ter gg. D. M. in dr. St. T. — in tistim, ki so jo v turistične svrhe opremili in nadelali.

Dobrih 100 metrov nad vstopom dospem do turistke Monakovčanke, ki je bila zaostala za svojo tovarišico in jo je sedaj čakala, da se vrne z vrha, češ, zanjo, ki še ni prav nič uvežbana, je tak vzpon še pretežaven. Istočasno se seznanim z univerz. profesorjem g. dr. R., ki se je dobre volje vračal z vrha — dobrodušno me je pozval, da naj tudi to hojo popišem kakor lansko s Triglava. Drugo turistko iz Monakova sem zasledil na nadaljnjem potu, ker se ji je prožilo kamenje izpod nog. Sploh sem opazil, da je treba v tem pogledu skrajne pozornosti: da tebi ne prifrči kak kamen na glavo ali da ti katerega ne sprožiš, če veš, da je drug turist pred teboj. Malone celo uro sem se popenjal kvišku, da sem dospel na sedlo; dokaj zložneje — le par klinov je ob poti — dospeš po $\frac{1}{4}$ ure na razdrapani vrh

Mojstrovke, pa si na cilju pri zajetnem mejniku, ki ga je tudi že strela okrušila.

Ne bom popisoval razgleda; bilo bi ničevo početje; gledalec sam ga more uživati, čitalec ga more jedva slutiti. Tudi danes je pihalo od juga, da so se megle zbirale zdaj ob Mangrtu in Jalovcu, zdaj ob Prisojniku in drugih Julijskih orjakih, pa zopet izginjale. Najlepši pa je bil pogled dol v Planico in tja na Karavanke in dalje preko njih na Dobrač in preko tega proti Visokim Turam.

Rateški véliki zvon je zapel poldan, dobro sem čul zvonki glas v nebotično višino in toplo mi je bilo v duši. Kmalu prispe na vrh tudi tovariš brez palice — ostavil jo je daleč spodaj v klinih kot nepotrebno oviro — in tedaj sva se skupno radovala, da je tudi on zmagal plezalno pot in — Mojstrovko.

Vse bi bilo v najino zadovoljstvo, če ne bi bila pogrešila na vrhu spominske knjige SPD in štampljke. Je pač običajno, da se posetnik vpiše v vrhunsko knjigo in odtisne pečat v svojo beležnico in na razglednice, ki jih v ta namen s seboj prinese. Že na Prisojniku tega ni bilo. Zakaj ni društvo, ki je včeraj slavilo otvoritev nove poti, poskrbelo za omenjeno planinsko »opremo«? Železna skrinjica, knjiga in pečat sodijo na tako znamenit vrhunec, kakor je Mojstrovka, tembolj, ker ima laška »CAI-Sezione Gorizia« na svojem deležu skrinjico, a tudi že popisano knjigo in nerabno štampljko. Kakor izroči gradbenik hiše, čim je vse delo dovršil, nje lastniku ključe, tako bi bilo umestno, da se planinska pot, ko je dovršena, označi z markacijo, vrh pa opremi s knjigo in pečatom. Rekel bo kdo: »Saj na Mojstrovko ni treba posebne markacije!« A jaz mu odvrnem: »Res, tam kjer kažejo pot klini in žice, ni potrebna; a kjer teh ni, zlasti po skalovju proti vrhu, bi bila povsem umestna!« —

Dokaj hitreje je šlo nazaj po isti poti, dasi so nekatere pasaže v steni zahtevale pri povratku še več pozornosti in telesne prožnosti kakor pri vzponu: saj imaš sedaj pod seboj prepadno globino, dočim si prej strmel le v višino. Iznova sem se uveril, da je pot sicer mojstrsko nadelana, toda zdi se mi, da je zelo izpostavljena raznim vremenskim uimam in plazovom. Zato bo treba slehrno pomlad, ko se bo odtalilo, pot skrbno pregledati in vse kvare, ki jih, kakor položaj kaže, ne bo malo, popraviti. Če bi se ta pot kedaj zanemarila, bi nudila več opasnosti kakor n. pr. tkzv. Bambergova (»Čez Plemenice«) triglavska pot, ki je že prej veljala za najtežavnejšo. A prepričan sem, da bo Osrednji Odbor to sedaj najzanimivejšo našo alpsko pot, ki jo je on napravil in inavguriral, tudi najskrbneje čuval in negoval.

Odleglo mi je, ko sem zopet prostih rok stopal po grohu. Tišino tega skalnega predela je prekinilo močno brnenje aeroplana, ki je plul nad Korenskimi prelazom proti jugozapadu; bržčas je bilo potni-

ško letalo v smeri Dunaj-Benetke. V zraku hrupen pojav moderne tehnike, tu pa gluha okorela pranarava: kako diametralno nasprotje!

Dalje grede srečam turista v promenadni obleki z lahkimi čevlji na nogah. Skrbljivo me vpraša — govoril je srbski — ali sem videl dve »Nemici«. Povem mu, da morata biti že davno doli; zatrdi mi, da še nista dospeli v kočo, odkoder sta bili navsezgodaj odšli: bržčas sta zašli ali se celo ponesrečili; tako da misli oskrbnik v koči. Pomirim ga, naj ne bo v skrbeh; saj sta dekleti očitvidno dobri turistki, in mu odsvetujem, naj nikar ne hodi v taki opravi v steno.

Pri Vratcih že začujem ženske vzklike: obe Nemki sta se vračali z Robičja, roba nad Malo Pišnico. Pristni Monakovčanki sta bili prvi dan svojega dopusta sedli na vlak in se iz Monakova peljali naravnost do Jesenic z namenom, da obredeta Julijske in Savinjske Alpe; zakaj povedali so jima, da so ture po Jugoslovanskih Alpah najhvaležnejše in da se pri nas cenó živi. Bo pač res tako! V naših planinskih knjigah je vpisanih letos izredno dosti Nemcev, avstrijskih in rajhovskih, čemur, mislim, tudi naši skrajnji nacionalisti ne bodo prirekali. Naše Alpe nam ne smejo biti kakor — kitajski zid.

Kmalu sta se vrnila tudi moj tovariš in brat Srb in iz Skoplja. Le-tá je bil vesel, da je našel obe »Nemici« živi in zdravi, in ker jima sam, nevesč nemškega jezika, svojega zadovoljstva ni mogel izraziti, je naprosil mene za posredovalca. Kar ganjeni sta bili dami od tujčeve dobrodušnosti! In mladi mož nam je hvalil krasote naše Gorenjske in urejenost naših planin; v Skoplju bo začel propagando, da bodo pričeli zahajati v čim večjem številu v naše kraje, zlasti pa v planinski svet. Naravno, da sva s tovarišem odobravalata tako — politiko!

Treba se je bilo posloviti — ura je bila okoli treh popoldne. Kako so se Srb in Nemki brez tolmača nadalje razgovarjali, ne vem. Inako se mi je storilo ob misli, da bo tudi naš naraščaj, ki prihaja iz sedanje šole z »vers le bas« »izenačenim nastavnim programom«, prišel čisto v zadrego, kadar bo treba govoriti s tujcem v kakem svetovnem jeziku, ki ga ne bo dosti ali nič »zmájal«. —

Sedaj je šlo urno navzdol proti Planici. Odbrala sva si pot skoz Grlo; preko Slemen je baje nerodno kolovratiti. Do sedelca nad Grlom se hodi povsem zložno izprva med rušjem, nato med macesni z lepimi pogledi na Karavanke in v Malo Pišnico. Toda ko se spustiš v Grlo, tisto pikro tesen med Slemenom in Suhim vrhom, se kmalu uveriš, da bi se ji bolj prilegalo ime Žrelo, in oddahneš se, ko pridrsiš po ostrem melišču v globel, odkoder opaziš dno Planice in v nje gornjem koncu Tamar z novim planšarskim stanom. Še preden dospeš na belo dolomitsko cestico, koder bi se pripeljal lahko tudi avtomobil, opaziš in obenem začuješ onkraj doline izpod stene Srednje

Ponce šumeči slap Nadiže. Proti jugu pa zapira ta mogočni prospekt ostro obrobljeno navpično stenovje od Mojstrovke do Jalovca, te najbolj vztrmljene piramide naših Julijcev.

Nadaljnja hoja po podankih Planice ob sedaj suhi strugi Nadiže je pravcata šetnja, ki traja eno uro, da prispeš v kultivirani svet: na železniško postajico na Planici in takoj nato v Rateče, to čedno planinsko mejno vas na razvodju med Črnim in Jadranskim morjem. Pogled pa mi uhaja nazaj proti jugu v Planico in na velikanske sivobebe kulise, ki se rdé v večerni zarji. Brez dvoma je Sir Humphry Davy, ki je pred stoletjem tako vzneseno proslavil Gornjo Savsko dolino, imel pri tem v mislih predvsem bajno-lepo dolino Planice — kot izvirnico Save Dolinke.

(Konec prih.)

Paula Jesih: Severna stena Debele Peči (2007 m)

Iz Zasipske planine v Krmi sva odšla 16. VII. 1928 z Mihatom po žlebu in nadelani lovski poti (kraljevi) do snega ter do severne stene Debele Peči (2007 m). Po skalah, obraslih s travo, mimo turnca (levo gladke plošče!) dalje po žlebih do snega pod kaminom. Kamin sva zgvozdila, vrh kamina v širok in dolg žleb in po njem do skalnatega trebuha (desno trije grebeni). Po polici desno v glavno strugo žleba, pod umazan, gladek kamin. Nato v desno steno žleba, čez plošče in po strmi zajedi (klin!) na greben stebra in po grebenu (2 piramidi!) v krajšo zarezo. Od tu nad previsno pečjo traverza levo, v strm ploščat žleb. Po ploščah in skalah čez žleb na golo, gladko polico, desno navkreber v kaminast žleb, ki potem postane očiten kamin; gvozdila sva 5 m, oprimki so dobri; kamin se nadaljuje še 10 m, vendar je za gvozdenje preplitev. Med obema kaminoma je majhen balkonček. Vrh kamina velika odpočena plošča (piramida!).

S plošče levo po odprti navpični steni, skrajno težka traverza poševno navzgor (20 m, klini!). Nad prvim klinom majhen omajan turnček, pod njim dobri stopi. Nato 2 m vprek in navzgor pod previsen trebuh; s trebuha prestop levo eksponiran in težak; sledi lahka stena. Nato nekaj metrov nižje po ploščah, obraslih tupatam z rušo, v zaprodan žleb, nato po strmi in gladki plošči, ki je sredi prepočena, kakor v Triglavski steni. slovenska smer »bele plati«. Vrh plošče na desno po široki polici ravno na vrh.

Stena je ca 500 m visoka. Prvenstvena!

Brunon Rotter: Čez Plemenice na Triglav*

Od Aljaževega Doma v Vratih po markirani poti do odcepa poti na Prag, potem v desno skozi Bukovlje in dalje po produ do prelaza Luknja (1719 m) se rabi polagano 2½ do 3 ure.

Takoj od Luknje v levo na malo zelenico, potem okrog vogala ter po strmih serpentinah v navpično steno, kjer so napete vrvi in zabiti klini. Po tej steni izpostavljeno navzgor in dalje v poševno na desno se vzpenjajočo drčo in iz nje po lepo nadelani poti skozi borovje na oster greben. Dalje na južni strani navzdol k drči in iz nje po policah na greben. Od tam čez strmo, kratko skalo ostrega grebena na nadelano pot ob pobočju, zatem v serpentinah po z gruščem postlani skali zopet na greben. Tu je krasen pogled na severno steno Triglava in na sneženo planoto »Za Planjo«.

Dalje ob robu severne stene po krušljivem skalovju na visoko polico, ki se prepleza v treh kratkih in ozkih kaminih z izpostavljenimi stopnjami.

Po robu skozi okno strmo navzdol do navpične skale, preko nje: prijem dveh klinov in v dolgi stopnji koncem skale cel obrat.

Ob pobočju polagoma navzdol, nakar precej širok prestop v skali ter v serpentinah dalje po skalovju do snežišča »Za Planjo«.

Malo dalje od prestopa v skali se spoji naša pot s potjo iz Trente.

Po snežišču strmo v smeri zadnjega južnega grebena Triglava navzgor do vstopa na Kugyjevo pot; pri tem se križa s »Kugyjevo zvezo (polico)«.

Tu je treba paziti na pravilni vstop. Ta je popolnoma levo v skali. Markirano je namreč na treh mestih, to menda samo, da naj daje od snega pravo smer. Vstop je zavarovan in gre strmo ob pečeh po policah, na katerih pa manjkajo skoraj vsi klini (ki ležijo spodaj na produ), do grebena, kjer zagledaš Aleksandrov Dom. Ta del poti je jako zanemarjen, markacija stara in obledela, skala krušljiva.

Pred mejnikom, kjer je na skali še stari napis MTH,** se krene na levo strmo v skalo, kjer se vidijo klini. Kdor tu ne pazi, lahko zaide v gladke skale ali pa pride mesto na vrh Triglava v Aleksandrov Dom.

Dalje počasi na greben in po s klini in vrmi precej zavarovanim grebenskem potu, ki postaja vedno ostrejši, mimo mejnika k Aljaževemu stolpu vrh Triglava.

* Navadno se imenuje »Bambergova pot«. Prinašamo ta stvarni opis poti, ker je širšim krogom planincev premalo znana. U r e d n.

** »Maria Theresien-Hütte«. — Ur.

Od Aljaževoga Doma do vrh Triglava se rabi s počitkom okroglo osem ur udobne hoje.

Vsa pot je jako lepa in zanimiva, toda precej naporna; cepin, kakor tudi večji nahrbtnik, sta le v napotje in nadlogo.

Jovo Čiča: Trebević (Bosna)

(1629 m nad morem)

Više glavnog grada Bosne i Hercegovine, Sarajeva, koji leži 550 m visoko nad morem, strši u nebo njegov najljepši ures: Trebević planina.

Sarajevo je pravi planinski grad. Okruženo je sa svih strana planinskim vencima i baš radi toga svoga smještaja planinarstvo je u Sarajevu započelo da se neobično razvija. Planinska okolica Sarajeva kao da je stvorena za planinarske izlete. Jedno od najljepših izletišta je Trebević.

Uspinjanje na Trebević može se poduzeti na dva načina i to pešice ili kojim saobraćajnim sredstvom; tu dolazi u prvom redu u obzir automobil.

Još pre svetskog rata Austrija je od Sarajeva napravila tvrđavu. Radi toga je čitava okolica Sarajeva isprepletana dobrim cestama. Jedna takova tvrđavska cesta napravljena je do pod sami vrh Trebevića i danas se do »Aleksandrovega Doma« (1609 m) izvoze Sarajlije za nepun sat vožnje s automobilom (14 km). Cesta se uspinje u divnim serpentinama, pa je za vreme vožnje prekrasan pogled na Sarajevo i okolicu. Pešaci imaju kraći put a od šumarske kuće »Ravne« (1200 m) staza vodi kroz divnu mladu šumu sve do »Aleksandrovog Doma«. Kod šumarske kuće dobiju izletnici topla i hladna jela. Odatle se zimi sanjkaju sa rodlama. Staza je dugačka oko šest kilometara. — Na pola puta od šumarske kuće do Aleksandrovog Doma izbija vrelo »Dobra voda« omiljelo izletišta Sarajlija.

»Aleksandrov Dom« leži na visini 1609 m nad morem uprav pod vrhom Trebevića, koji se zove »Sofe« (1629 m). Iz Sarajeva stiže se na vrh Trebevića za četiri sata laganog hoda. »Aleksandrov Dom« je vlasništvo »Društva Planinara u B. i H.« i spada po komforu i veličini među najljepše planinarske kuće u Jugoslaviji. Zgrada još nije posve s nameštajem opskrbljena, a kad to usledi, onda će moći primiti preko četrdeset osoba na prenočište.

Domaćica je ljubazna Slovenka g. Uršula Preželj. Pored dobre kapljice i ukusnog jela gospodin i gospođa Preželj susreću izletnike srdačnošću koja je svojstvena samo Slovencima, pa se svako oseća kao kod svoje kuće.

Za deset časaka od »Aleksandrovog Doma« izlazi se na vrh Trebevića: »Sofe«, 1629 m nad morem. Pogled sa vrha je uprav veli-

čanstven. Od svih planina u Crnoj Gori ističe se Durmitor 2525 m a odmah vis-à-vis na bosanskoj strani Maglič 2387 m. To je najviši vrh u Bosni i Hercegovini. Neobično se lepo vidi meteorološka stanica na Bjelašnici pl. 2067 m nad morem, najviša na Balkanskom poluostrvu. Od ostalih Bosanskih planina za lepa dana vide se Vranica, Vlasić pl., Ozren, Romanija, Zelengora, Lelija i Treskavica. Na istoku pogled se ustavlja na obroncima Zlatibora i Ljubične pl. (Srbija).

Velika šteta za Trebević je što je vojska za vreme rata praveći utvrđenja devastirala šumu u tolikoj meri da je gotovo sav Trebević opustošen. Zadnjih godina stanje se popravlja i pošumljivanje vrlo dobro napreduje.

Slovinci planinari koji posete Sarajevo neka ne zaborave popeti se na Trebević. Jer ko nije bio na Triglavu nije bio u Sloveniji, a ko ne poseti Trebević nije video Sarajevo a još manje Bòsnu ponosnu.

Jožef Zazula: Ortler (3902 m)

Poleg Glocknerja mi je Ortler izmed vseh vršacev najbolj nagajal in me deloma tudi ungal; seveda je bilo to prvokrat že 3.—5. septb. 1912, a drugokrat 21. julija 1913. Dandanes je Ortler primeroma lahko dostopen, ker ga je svetovna vojna precej izpremenila. Takrat pa je veljal Ortler za nevarno goro radi plazov; pohajali so nanj navsezgodaj, ker se je ob solncu sneg jel mehčati in tajati. A tudi višine in daljave niso bile malenkostne: postaja Spondini — podnožje Gomagoi 2½ h, Gomagoi-Payerhütte 5½ h (od 1300 na 3120 m), Payerhütte — vrh 3½ h (od 3120 na 3902 m, a je bilo treba iti od kočje 100 m navzdol, da je znašala vsa višina okroglo 900 m). To razmerje se tudi dandanes ni izpremenilo, ker so v vojni na vrhu sicer operirali, toda sredstva (topove itd.) so dvigali škripci.

Septembra 1912 sem se torej napotil iz Inomosta do Landecka po železnici, od ondi peš čez Tösens, Nauders v Mals in Glurns. Pot me je zanimala radi »trdnjave« Finstermünz, o kateri sem bil že kot šolar slišal. Toda imenovana utrdnica je bila, kakor enaka pri Gomagoi pod Ortlerjem, podobna naši predilski. Kot pokrajinska slika pa ni napačna; še dandanes mi plava pred očmi romantična, štirioglasta stavbica z mostom nad globoko strugo. Vrh razvodja, 1510 m, pri Reschen-Scheidecku, sta dve lepi jezerci in ondi prvokrat zagledaš Ortler na dolgo in široko. Jaz pa sem tedaj gledal velikansko kopo nabranih — oblakov, kar je bilo že najzanesljivejše znamenje, da s partijo ne bo nič. Udal sem se torej v planinsko usodo in vsemogočno voljo naših vršacev ter stopil v bližnjo gostilno po malo

okrepčilo. Tam mi je tudi ondotno uradništvo brez prikrivanja povedalo svoje mnenje in kar gledali so me — 3. septb. 1912 — kaj pravzaprav ob tem času ondi iščem, 3. septembra namreč, kajti rekli so mi: v tednu ali štirinajstih dneh bo pri nas že sneg — kaj šele na Ortlerju.

Ta novica me je takó pogrela in pregrela, da sem rad poslušal svet poštnega upravitelja, naj za nadaljnjo pot sedem na poštni auto, da pridem čim hitreje v dolino. Strma cesta in urni auto, poleg tega izgubljena partija, so me bili takó »pretresli« (telesno in duševno) — saj je medpotoma že jel sneg naletavati — da sem na cilju v Malsu pozabil na svoj raglan, na katerem sem sicer ves čas sedel; ko sem se vrnil ponj, ga nisem več našel. Nisem ga več videl od tistega dne, četudi sem tatvino* med potjo javil orožniku, ki je bil celó Slovenec, in sem se ž njim prav prijetno pogovarjal iz Malsa v Glurns. Ondi sem rekel Ortlerju na svidenje, sedel na železnico in po ovinku mimo Bolcana in Brennerja dospel v Inomost nazaj.

Drugo leto, 21. julija 1913, sem poskusil svojo srečo sèm od Brunecka. Peljal sem se v Bolcan, ondi mimogrede posetil stare znance, potem šel z železnico do Spondini in peš v Gomagoi, kjer sem si najel vodnika, s kojim sva takoj za njegovim stanovanjem pričela izvajati »visoko« namero.

Pol ure nad dolino je lep razgled po okolici in na utrdnico spodaj ob cesti; zelo zapeljiva prilika za amaterja! Vendar je treba biti previdnemu! V »Pl. V.« sem že pripovedoval, kakó se mi je godilo pri Landro, blizu Cortine d'Ampezzo, ker sem na nekem kraju obstal, da čitam svarilo, da se ne sme obstati, ter je straža že merila name. Takoj ob izbruhu vojne pa so na Predilu grofu Kristalniku iz Svinca (Eberstein) ustrelili soprogo, ker auto ni obstal, ko šofer ob ropotajočem motorju ni slišal poziva.

Medpotoma dalje je mala hišica z okrepčili in višje gori mala koča; pot se mi je zdela dolga radi vročine, če ne radi hoje. Sicer pa je smer Gomagoi-Payerhütte prav dobra, četudi je ne priporočajo.

Payerhütte je trdna, štirioglata, visoka stvaba in stoji vrh skale, kakor kocka vrh palice: okoli in okoli je strmina, le pred vrati so ozke stopnice do vhoda.

Ob prihodu v kako kočo je bila vedno moja prva pot na skupno ležišče, kjer sem si »zavaroval« žimnico, preoblekel perilo in smuknil iz podkovank v mehke copate. V taki uniformi smo se potem soplanci sešli spodaj v gostilni. Toda koče po Tirolskem in v Švici so vsled

* Poleg takih slučajev je ondi ob meji tudi dosti tihotapstva in divjih lovcev. V nekem spisu sem jih bil takó pohvalil, da je g. urednik polovico črtal, zato o tem niti besede več!

tekmovanja posameznih mest, ki so jih postavila, v tem oziru skoraj manj udobne, ker je komoditeta — nedopustna. Tudi v Payerhütte je bilo tako: gostilna in prenočišče je bilo za prašnega in prepotenega planinca skoraj prelépo, saj sem ondi srečal, razen drugih posebnosti, tudi vodnice v hlačah. Pozneje sem jih na raznih partijah večkrat videl in gledal, kako so kot »Tirolci« ali »Švicarji« preoblečena dekleta korakala z — večinoma — starejšimi gospodi; a taka prifrknjenost planinstva mi ni ugajala. Če imaš vodnika, si izberi resnega bradača s pipo v ustih: hodila bosta počasi in zložno, medpotoma pa od njega več izveš o domačih običajih, razmerah in prilikah sedanjih in nekdanjih časov, kakor iz vseh opisov in popisov svetovnega slovstva. Táko dekcle v načičkani narodni noši pa te le gleda in molči, ker nič ne ve. Težak nahrbtnik bi planinec menda moral nositi sebi in — njej!... Ne! Zaradi kavalirstva ne hodi resen planinec v gore!

Habeant sua fata!

Drugo jutro so že po drugi uri ropotali gori-doli, sem-pa-tje; saj se nekateri sploh niso ne slekli, ne sezuli in so kar oblečeni pričakovali vstajenja. Malo kasneje se tudi jaz izluščim izpod odeje, ki se je bila takó prilegla, kakor pri nas o Božiču. Ponoči je pihal veter, pooblačilo se je bilo in zunaj je bilo kar temno, ker je luna dremala za oblaki. Spodaj v gostilni so nas vodniki navezovali in posamezni hribolazci so odhajali v temno jutro: nabralo se nas je bilo 16, z vodniki 32, in med nami je bil celó 65 leten gospod. S tem so imeli vodniki reklamo, češ: »Wenn bei dem Wetter der aufi kimmt, gibt's eh' ka' G'fahr!« »Če pri tem vremenu ta zmaga vrh, potem pač ni nevarnosti.«

In prav ta kozja povorka je bila zame odločilna!

Od kože je treba iti nekoliko navzdol, potem se prične strmo, sneženo pobočje, v katero so prvi vodniki cele partije vzajmice usekavali stopinje, ker se je bilo zledenelo. Ta prijetna zadeva pa je tekla, kakor tri leta stara tožba in ker ni bilo mogoče stopiti drugam nego v nadelano stopnjo, smo se desno-levo prestopali, kakor rudarji na umetni dvigalki: po eno do dve minuti si stal na eni nogi, dokler se ni sekalec zgoraj premaknil za korak naprej. Vodnik me je imel na ohlapni vrvi kakor psička in je venomer ponavljal: »Gnä Herr, soll ma weiter?« Premeteni bradači se namreč radi navsezgodaj otresejo planinca, da čimpreje hite v dolino in ujamejo drugega, s katerim še isto popoldne romajo nazaj proti vrhu.

Pa nisem odnehal, četudi mi je vsled ranega jutra in razredčenega zraka krulilo po želodcu in vrelo okoli srca, ker sem videl, kljub temi, temne pošasti nad belim snegom: črne oblake, ki so se nam rogali s tisočmeterske višine.

To očkovanje je trajalo do zore, ko se je že skoraj zdanilo. Prešli smo Tabaretto in Tschirfeck, do kamor so bili 1804 prilezli prvi plezalci. Vedno smo se še premikali kakor rudarji v jačku; vedno je še vodnik ponavljal svoje vprašanje; nad nami so se še vedno rogali oblaki; mimo nas pa so se najzgodnejši obiskovalci že vračali. Na vprašanje, kakó je zgoraj, niso bili nič kaj besedni.

»Gnä Herr, soll ma weiter?«

»Hinunter!« sem zagrmel in mož se je obrnil hitreje, nego bi pričakoval. Tisti trenutek sem besedo obžaloval — a bilo je prepozno. V koči spodaj smo še nekaj použili, potem sva se pri »Durchfahrt« poslovila: on v Sulden, jaz v Gomagoi. Toda čim nižje sem stopal, tembolj me je jezilo, ker se je Ortler vedno bolj jasnili; jeza me je pekla do postaje Spondini, kjer sem čakal na vlak do poznega popoldne in mi je siten severnjak po svoje razlagal naše obrede, dokler se nisva ob njegovih bedastočah pošteno sprla.

Od tedaj Ortlerja nisem več videl, pač pa ga tretjič mogoče posetim za — petinšestdesetletnico; saj je medtem ulogo izpremenil: prej najvišji vrh Avstrije, je sedaj najvišji vrh Italije.* Vendar mi ni znano, kakó mu je v tem dostojanstvu!**

Pri tej priliki naj povem tole: Prirodna krasota naše Slovenije, sploh Jugoslavije, se dá meriti z vsako deželo na svetu, tudi z glasovito Švico.

Toda Švicar razume tuje občudovanje izborno uporabljati v gmotni dobiček, dočim naši ljudje tega izdaleka ne store. Ako že naši ljudje lepote svoje lastne domovine dovolj ne vedo ceniti, tudi ni treba krasot tujih dežela v škodo lastni zemlji precenjati.

Vsa zemlja, in ves svet je lep, ako ju s pravega stališča opazuješ in občuduješ: stjep nič manj kakor polje, morje nič manj kakor jezera, ravnina nič manj kakor gorovje!

* M. Blanc leži le na meji Italije, Ortler ji pripada ves.

** Planinci s severa ga pridno posečajo; po njegovih grebenih se preizkušajo spretni plezalci. (Prim. Deutsche Alpenzeitung, XXIII, 7 str. 209; julij 1928).

U r e d n.

Obzor in društvene vesti

Vodnik Anton Ojcinger.

Sredi meseca junija t. l. je umrl, star 67 let, na svojem domovanju v Ovčji vasi, občina Ukve v Italiji, eden najodličnejših starejših alpskih vodnikov. Njegovo ime je znano čitateljem Planinskega Vestnika iz mojih člankov, mislim pa, da je občinstvu postal boljše znan šele iz dr. Kugyjeve knjige »Aus dem Leben eines Bergsteigers«.

Ojcinger je bil eden najboljših plezalcev poleg Andreja Komaca, vlgo. Mota, in Jožeta Komaca, vlgo. Pauer. Bil je idealen alpski vodnik, ki se meri z najboljšimi svetovnoznanimi vodniki iz Švice in Piemonta. Bil je enako dober na ledu, v skali in strmi, travnati vesini. Visok, slok in gibčen, je zmagal najtežje pragove. Iz Kugyjeve knjige ga poznamo tudi kot jovialnega, priljudnega spremljevalca. Dasi Slovenec, je bil izprva nemško liberalnega mišljenja, kakor pred vojno večina inteligentnejših gospodarjev na Koroškem. Videl je v slovenstvu zaostalost, v nemštvu pa napredek. Ni čuda, ker se za koroške Slovence sploh nikdo ni brigal, dočim je ves deželnozborski in vladni aparat in šola na Koroškem izdatno vplivala na slovenskega gospodarja, da ga je pridobila za kulturno misijo nemštva. Ojcinger se je skoro začudil, ko sem se prvič obrnil nanj kot slovenski alpinist. Alpinistika se mu je zdela mogoča le med Nemci; šele ko je dalj časa z menoj občeval, ko sva ob slabem vremenu presedala ure in ure, v kočli ali sključena pod skalo, ter se razgovarjala o gospodarstvih in političnih problemih, je jel nekoliko uvidevati in spoznavati v sebi Slovenca. Nekoč mi je naravnost priznaval: vse, kar mi pripovedujete, mi je bilo izprva tuje in neznano; od nikoder nisem imel nikakega pouka. Vse, kar je pri nas slovenskega, je nazadnjaško in Vi ste prvi človek, ki mi je s srcem in razumom pokazal stvar drugače.«

Ojcinger je bil nele dober vodnik in dober človek, bil je tudi izboren gospodar. Kot manjši posestnik si je iz dohodkov vodništva in s podpiranjem različnih kulturnih faktorjev iz Celovca napravil precejšnje premoženje. Največji del mu je prišel iz planinske paše po strmih obronkih Poliških Špikov. V nepristopnih policah je imel svoje plemenske črede ovac, kamor jih je leta in leta gonil z življenjsko nevarnostjo. Dobil je za svoje pleme več odlikovanj, svoje ovce je prodajal kot plemenske petkrat dražje ko drugi. Ko sva na turah hodila skozi pašnike, kjer je imel živino, ni mogel naprej, dokler ni priklital svoje črede; gotovo pa je imel s seboj vrečico soli in otrobov, da je svoje živali nekoliko polaskal.

Ojcinger je prav intimno živel z alpsko prirodo in podzavestno je čutil tudi vso njeno lepoto, četudi temu ni znal dati izraza in je to odsevalo le po srčnosti in sijajem iz oči, ko je pripovedoval o njej. Pa tudi vodništvo mu ni bilo gola pridobitna zadeva; prav užival je alpski sport, premaganje težav mu je bila slast. V nevarnosti je bil sicer previden in miren, a vendar tudi drzen, svest si svoje moči in spretnosti. Pri spremljevanju je gledal skrbno na svojega turista in le-ta je prav čutil, da ima spremljevalca, ki da svoje življenje za njega. Seveda je uživel, kadar je imel turista svoje vrste, in postal bi ž njim skoro predren.

Pred letom ga je prebodel junec in ga težko poškodoval. Dasi je okrevал, je od tedaj naprej bolehal in letos ga je vzela zavratna bolezen črev.

Spi sedaj v senci orjaških Špikov, katerim je bil tolikokrat zmagovalec!

Dr. H. Tuma

*

Kongres Asociacije Slovanskih Turist. Društev se je vršil to leto v Ljubljani od 25. do 27. septembra; zastopani so bili, poleg planinskih društev naše države,

Poljaki, Čehi-Slovaki in Bolgari. Poročila, razprave, sklepi — strnjeni v več resolucij — so bili resni in so važni za nadaljnji razvoj slovanskega planinstva in turizma. Zunanje udeležnike-goste so po kongresu popeljali naši domačini na Gorenjsko in so jim posebno razkazali Bled, Bchinj in Kranjsko Goro. — Kongres se je vršil in končal v najlepšem soglasju ter je zapustil pri vseh udeležencih najboljše vtise. — Podrobno službeno poročilo o poteku bo prišlo v prih. številki.

Kongres Zveze Planinskih društev v Kraljevini Srbob, Hrvatov in Slovencev se je vršil v nedeljo dne 14. oktobra 1928 v Sarajevu. Otvoril ga je predsednik Nedeljkovič, pozdravljajoč vse delegate in goste. Na kongresu so bila zastopana vsa v Zvezi včlanjena društva, in sicer: za Hrvatsko Planinarsko Društvo gg. dr. Poljak in dr. Prebeg, za Slovensko Planinarsko Društvo gg. M. Hrovatin, za Srpsko Planinarsko Društvo gg. ing. Nedeljkovič in dr. Hristić, za Planinsko društvo »Fruška gora« g. Gaja Gračanin in za Planinsko društvo za Bosno i Hercegovino gg. dr. Filipović in dr. Trojar. Kot gostje so kongresu prisostvovali za Runolist g. Čolnik in veliko število članov in članic Srpskega Planinskega Društva in Sarajevskega planinskega društva.

G. predsednik Nedeljkovič predlaga, da se imenuje tajnikom g. dr. Filipović, za overovatelja zapisnika pa gg. dr. Trojar in Hrovatin. Obširno poročilo o delovanju Zveze poda tajnik g. dr. Kristić, v katerem poudarja, da je Zveza osredotočila v največjem obsegu svoje delo za doseg turističnih ugodnosti na železnicah, kar je smatrala za najnujnejšo potrebo, ako hočemo, da se turizma pri nas razvije na isto višino, ki ji po naravnih lepotah in krasotah naše zemlje pripada. Dosedaj je bilo to delo žal jako otežkočeno, ker ni bilo na merodajnih mestih mogoče dobiti pravega razumevanja. Vendar moramo v tem pravcu to delo vztrajno nadaljevati.

Pri tajniškem poročilu se je razvila živahna debata, in sicer o delovanju včlanjenih društev, dalje o postopanju pri znižanih vožnjah na železnicah ter o podporah, katerih naj bi bila deležna planinska društva od strani države. Konstatiralo se je nadalje, da ravno pri nas niso bila, žalibog, od strani države planinska društva deležna nikakih podpor. — Dr. Prebeg opozarja na nekatere slabo stilizirane točke zapisnika lanskega občnega zbora. Po obojestranskem pojasnjenju se besedilo popravi.

O delovanju Asociacije Slovanskih Turističnih Društev, katere sedež je bil za preteklo poslovno leto v Jugoslaviji, poda poročilo g. Hrovatin, kakor tudi o njenem kongresu.

Za sprejem v članstvo Zveze sta bili vloženi dve prošnji, in sicer planinskih društev »Runolist« iz Zagreba in »Romanije« iz Sarajeva. Sprejme se soglasno »Runolist«, dočim se prošnja »Romanije« ni mogla vzeti v razpravo, ker ne odgovarja društvenim pravilom.

V zadevi teritorija Srema, t. j. med Hrvatskim Planinarskim Društvom in plan. društvom »Fruška gora« se sklene: Srem pripada kot teritorij Hrvatskemu Planinarskemu Društvu, vendar sme na področju Srema Planinsko društvo »Fruška gora« ustanavljati svoje podružnice.

Predloženih je bilo več predlogov za izpremembo društvenih pravil. Po daljši debati se določi: Planinsko društvo »Fruška gora« naj tekom tega meseca razpošlje predloge za spremembo pravil na vsa včlanjena društva, da jih pregledajo. Predsedstvo bo nato sklicalo izvanreden kongres dne 4. jan. 1929 v Zagreb.

Za prihodnje leto je prešlo predsedstvo Zveze v Novi Sad in je vodstvo prevzelo Planinsko društvo »Fruška gora« H.

Široka Peč - Dovški Križ. — K vzponu čez severno steno Široke Peči (10. šte., str. 230) nam piše g. Dr. Tuma: »Kota 2531 m je Dovški Križ, ne pa Široka

Peč; ta se ne vidi iz doline Vrat, Dovški Križ pa ne iz Martuljka. D. Križ ima koto 2531 m; Široka Peč v zadnjih izdajah voj. geogr. instituta na Dunaju nima kote, v starejših pa 2497 m. — Po kateri severni steni se je tura izvršila? Zdi se mi, da je tura šla izza snežene Krnice v kotu med Dovškim Križem in »Široko Pečjo«, imenovana »Za Široko Pečjo« . . .

Ugotavljamo, da je imenoslovje v tej skupini Julijskih Alp doslej bilo zmedeno; dosegljivo zanesljivost bo prinesel dr. Tumov spis, ki ga zdaj objavlja naš »Vestnik«.

Badjura Rudolf: »Zasavje. Praktičen vodnik«. Izdala in založila Zveza za Tujski promet. Ljubljana 1928. — Naročuje se pri knjigarni Ig. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani. Cena 25.— Din.

Dosledno izvršuje bodri voditelj našega tujskega prometa, g. referent Badjura, širokopotezni načrt, da bo v zaokroženih posebnih »vodnikih« v žepnih knjižicah obdelal vso našo Slovenijo. Po »Pohorju« in »Kozjakovem pogorju« je posegel v ozemlje južno od njih, in to v pokrajine, deloma pač po svetu znane (Trbovlje, Celje), izvečine pa bolj lokalno idiličnega značaja, širšemu turizmu še prav malo odprte.

Kaj je našemu vodniku »Zasavje«? Kako splošno Zasavje ne more biti; pisatelj ga na raznih mestih označuje različno, najkrajše in najtočneje v knjižnotrškem oglasu kot »pokrajine med Ljubljano, Savinjsko dolino s Celjem vred, dolino Sotle in Krke ter Mirnsko dolino.« V praksi in v naslombi na razpored v knjigi bi tudi lahko rekli, da je »Zasavje« vse ozemlje, kamor se potuje z železniških postaj proge Ljubljana—Zidani Most, Zagreb—Zidani Most ter Zidani Most—Celje. Meje »Posavja« pa seveda niso točne.

Za vse te kraje nudi knjižica, ostro in ozko natisnjena na lepem papirju, na 109 straneh žepnega formata pravo zakladnico podatkov ne samo statističnega, številčnega, ampak zgodovinskega, prirodoznanstvenega, umetniškega, narodopisnega in tudi gospodarskega značaja. V obilici podatkov in navedb nahajamo na mnogih mestih opombe pobudnega značaja, ko pisatelj stopi pred nas izza suhih podatkov kot živa osebnost.

Napačno je naziranje, da so taki »vodniki« le za »turiste«, s čimer mi navadno mislimo planince, ali le za izletnike. Baš to »Zasavje« naj bi imel v rokah vsak potnik, ki se vozi po omenjenih železniških progah, vsak domačin ondotnih krajev; vse drugače bo s tem pripomočkom gledal potnik skozi okno železniškega voza ven v mimo dirjajočo okolico in bo domačin cenil svoj domači kraj; saj je žalostna in za naš ugled škodljiva resnica, da poudarjamo in prepoznavamo radi vedno le najvišje krasote naše domovine, dočim vse ostalo odrivamo v ozadje malopomembnosti. O čemer pa malo vemo in nič ne govorimo, to ne pride do uvaževanja, dasi je morda s svoje strani znamenito.

Poleg podrobnega opisa so važni tudi splošni odstavki: Badjurov o Posavju sploh, o turizmu in planinstvu; geološka črtica (P. J. Žurga), prirodoslovna (pravzaprav prirodopisna) o favni in flori; v dodatku je seznam vseh tujskoprometnih podjetij v Posavju in pridejan je zemljevid vse Slovenije. —

Sestavljatelj sam poziva bralce, naj mu prijavijo svoje opombe in popravke; pri množici podrobnosti mu je lahko kaj ušlo. Mi mu na tem mestu edino nasvetujemo, naj ne izpreminja udomačenih imen. V tem pogledu Slovenci ne moremo priti do miru; kar je bilo — če je bilo — treba posloveniti, oz. podomačiti, to se je zgodilo ob prevratu; nikakor pa se ne more pripustiti, da bi kak krajevni interesent, obično iz čisto napačnih razlogov, samovoljno vrival kako prenovljeno ali izmišljeno in domnevano ime namesto že udomačenega in zgodovinsko utrjenega. V »Posavju« čitamo »Brežce« (na zemljevidu pa Brežice); na str. 10. se to opravičuje, češ, da to odgovarja »narodni govoric«. No, potem bi morali

pisati Brešce (slično Lbljana, Ltija, Krajn, Seunca, Trglóv. Prisonk itd.). — Kaka oblika naj bo Trbovlje, iz knjige ni jasno; čitamo namreč »od Trbovljega« (to bi bil pridevnik), pa tudi »med Trbovljem« (to bi bilo Trbovlje—Trbovlja) in Trbovelj (torej množinska beseda Trbovlje—Trbovelj—Trbovljam itd.), kar je navadno. — Tudi Rajhenburg naj ostane; umetno — in nerodno — skovani »Savski Brestovec« našemu pisatelju ni všeč, a njegov predlagani Riharjevo je nepotreben in nič bolje slovenski nego Rajhenburg, oz. pristno domači Limberca. — V pisavi lastnih imen je pač tista zmeda, ki vlada v slovenski pisavi sploh; naš »Vestnik« skuša biti dosleden. V »Posavju« pa čitamo Polhograjski Dolomiti (24) poleg Julske (pravilno Julijske) alpe, Vitanjska Sténica (40) pa Sv. planina in celo Mala kopa (38); Pri mežnarju (26) pa Pri Malnerju, Pri Kovaču (24). Pisatelj trpi pod neurejenostjo in nedoslednostjo našega pravopisa. — Želim, da bo prihodnji Badjurov »vodnik« prav tako dober in koristen kakor ta. Dr. J. T.

Planinski koledar za l. 1929 se bo začetkom novembra razposlal vsem onim, ki so ga dosedaj naročili. Kljub ponovnim pozivom, žal, ni bilo mogoče dobiti vseh podatkov. Morda se posreči za prihodnjo izdajo zbuditi več zanimanja za lastno korist. — Naklada je — da ne bo zaostankov — zelo majhna; zato se naj vsi interesenti požurijo z naročbo. — Cena bo v platnu vezanemu izvodu Din 16.—, po pošti Din 20.—. Dobi se pri podružnicah ali pa naravnost pri izdajatelju: Brunon Rotter, Maribor, Krekova 5/I.

Naše slike. — Špik iz Martuljka. — Najlepši kras naših Julijskih Alp tvori Martuljkova skupina, ki se v drznih navpičnih stenah dviga iznad visokogorskih kotanj Za Akom in Pod Srcem. Divji so ti vrhovi, njih grebeni so kar nasejani s stolpiči. Malokje v Alpah se dobi na tako tesnem prostoru združenih toliko impozantnih vrhov, kakor ravno tukaj.

Med vsemi temi vrhovi pa kraljuje, dasiravno ni najvišji, po svoji impozantni in divji obliki naš Špik, katerega nam prikazuje slika. Njegova vitka, proti visokogorski kotanji Pod Srcem navpično odsekana piramida mora vsakogar zadiviti. Njegova severna stena je dolgo časa veljala za nedostopno; šele leta 1926 sta jo po trudapolnem 31-urnem plezanju preplezala dr. Stanko Tominšek in Marko Debelakova. Plezalna smer je na sliki dobro vidna. Gre malo desno od vrha v skoraj ravni črti navzdol. (Gl. »Plan. Vestn.« 1926, str. 269).

Poleg Špika na levi strani slike gleda iznad Peči na Krnici Mala Ponca s svojim nazobčanim grebenom, na desni strani Špika vidiš Proklete Police; v ospredju pa stoji karakteristični gorenjski senik — idilično prenočišče turistov, ki posejajo ta divni kot.

Vsebina: Dr. H. Tuma: Imenoslovje Julijskih Alp (str. 241). — Dr. Jos. C. Oblak: Od Ivanščice do Boča (str. 248). — Jos. Wester: Po mejnih vrhovih (str. 250). — Paula Jesih: Severna stena Debele Peči (str. 254). — Brunon Rotter: Čez Plemenice na Triglav (str. 25). — Jovo Čiča: Trebevič, Bosna (str. 256). — Jožef Zazula: Ortler (str. 257). — Obzor in društvene vesti: † Vodnik Anton Ojčinger. Kongres Asociacije Slovenskih Turist. Društev (str. 261) Kongres Zveze Planinskih društev v Kraljevini SHS, Široka Peč-Dovški Križ (str. 262), R. Badjura »Zasavje«, praktičen vodnik (str. 263). Planinski koledar za leto 1929 (str. 264). Naše slike: (na prilogi): Špik iz Martuljka.

Za uredništvo odgovarja: Janko Mlakar, profesor v Ljubljani. — Izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani; njegov predstavnik je dr. Fran Tominšek, odvetnik v Ljubljani. — Rokopisi se pošiljajo na naslov dr. Jos. Tominšek, gimn. ravnatelj v Mariboru. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani. (Priloge slik tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani).

Zimsko jutro

Fot. † Bogomil Brinšek